

Consternatie en autisme

Het congres van de American Economic Association

ESB

Rubrieken

Zoals ieder jaar congresseerden Amerikaanse economen tussen kerstmis en nieuwjaar temidden van hun vakbroeders van aanverwante disciplines; de zogeheten *Allied Social Science Associations* hadden hun congres in New Orleans van 27 - 30 december 1986. Zo'n kleine 40 'Associations' hielden zich ruim drie dagen bezig met een aantal uiteenlopende en vaak exotische onderwerpen op het gebied van bedrijfs- en algemene economie alsmede specifieke bedrijfstakken en specialistische sub-disciplines. Traditiegetrouw was het een congres en een markt met stands voor banen en producten.

Lesmateriaal

Opvallend was de sterke toename van met de microcomputer ondersteund onderwijs. In de VS worden nu studieboeken op het gebied van macro- en micro-economie geïntegreerd met het gebruik van de microcomputer voor het testen van de vooruitgang van de student, het construeren van modellen en het gebruik van statistische en econometrische methoden. *McConnell's Economics* is zo'n boek. Het boek wordt vergezeld van 'overhead sheets' en 'test banks' op diskette voor de docent, en van tests en modelbouwmodules op diskettes voor de studenten. De verwachting is dat deze tendens, die zich nu op het 'undergraduate'-niveau aftekent, door zal zetten en in de nabije toekomst ook voor 'graduate'-studies zal gaan gelden.

Daarnaast wordt in toenemende mate gebruikgemaakt van 'databases' door studenten en staf bij het schrijven van papers, scripties, artikelen en dissertaties voor zowel literatuuronderzoek alsmede economische, statistische en bedrijfsgegevens. Voorbeelden hiervan zijn Data Resources en *Economica*, commerciële organisaties die hun econometrische modellen en databestanden voor onderwijsdoeleinden geschikt hebben gemaakt. Universiteiten maken in sterk toenemende mate gebruik van eigen alsmede externe databases. Opvallend was ook, dat uitgevers van vaktijdschriften hun materiaal 'online' toegankelijk hebben gemaakt. Zo heeft b.v. een vooraanstaand tijdschrift als het *Journal of Economic Literature* nu een online-faciliteit voor literatuuronderzoek.

Economische polemiek

Het congres stond in het teken van Keynes' *General theory*, dat 50 jaar geleden verscheen. Wie echter dacht dat er een levendige discussie zou worden gevoerd en artikelen gepresenteerd zouden worden over economische politiek, kwam zowel theoretisch als empirisch bedrogen uit. Het congres werd geteisterd door een zekere matheid en angst de nek uit te steken. Macroeconomen, en vooral zij die zich met economische politiek bezighielden, zijn dusdanig van hun voetstuk gevallen dat dit onderwerp nauwelijks meer ter sprake kwam. Het elan en optimisme uit de jaren zestig en zeventig is geheel en al verdwenen. Sinds Reagan al jarenlang geen acht meer slaat op economische adviezen, ook niet op die van conservatieve zijde, economen het onderling sterk oneens zijn over het te voeren beleid en de voorspelkracht van grote macro-economische modellen ten aanzien van conjuncturele omslagpunten slecht genoemd mag worden, is er een grote consternatie onder economen te bespeuren. Type-rend voor deze situatie is dat een vroeger gezaghebbend lichaam als de 'Council of Economic Advisors', ooit een van de belangrijkste presidentiële adviesorganen, zelden in het nieuws is. Dit gezagsverlies van macro-economen doet zich in Europa ook voor, zij het in mindere mate.

Het gevolg van deze ontwikkeling is dat men risicomijdend is geworden in het doen van uitspraken over economische politiek; een tweede gevolg is een kwantitatieve en kwalitatieve verarming in debatten en artikelen betreffende economische politiek. Men trekt zich terug op bekende en orthodoxe theoriën; bij sommige deelnemers begon dit autistische trekken te vertonen. Van enige dialoog tussen opposanten was nauwelijks meer sprake. Men volstond met het herhalen van de orthodoxe standpunten, en verviel zo in een nietes-wellesdiscussie over het realisme van theoretische veronderstellingen.

Een voorbeeld hiervan was het eenvoudig wegdefiniëren van vrijwillige werkloosheid door Lucas; zoiets als onvrijwillige werkloosheid bestaat niet omdat iedereen die wil werken, betaalde arbeid of ondernemerschap (letterlijk werd het appels verkopen op de hoek van de straat genoemd) kan verrichten. Werkloosheid is dus vrijwillig (en het onderscheid structureel/frictio-

neel is betekenisloos); er kan hoogstens van 'recontracting' gesproken worden wat betreft arbeidsvolume- en loonsveranderingen.

Keynesianen volstonden als reactie hierop met het herhalen van traditioneel keynesiaanse argumenten zoals geldillusie bij werknemers en onvoldoende vrije mededinging in factormarkten. Geldillusie duidt op irrationele verwachtingen en op het congres werd dit door (neo-)keynesianen ook bevestigd. Er werd dan ook gesteld dat een theorie van rationele verwachtingen zich hier niet mee verdraagt. Zowel aanhangers van rationele verwachtingen zoals Lucas c.s. en (neo-)keynesianen zoals Akerlof en Yellen vinden het zoeken naar gemeenschappelijke grond alleen hierom al een zinloze exercitie.

Het zoeken naar synthese en voeren van een dialoog lijkt door beide partijen als tijdverspilling te worden opgevat met als gevolg een soort van tweepartijstelsel onder theoretici. Eén van de gevolgen van deze blokvorming is de hierboven vermelde onenigheid over het te voeren werkloosheidsbeleid; een ander, en veel verdergaand, argument dat elk economisch ingrijpen welvaartsverlagend werkt omdat er op overheidsingrijpen geanticipeerd wordt door de particuliere sector op een dusdanige wijze dat de beoogde effecten geneutraliseerd worden. Deze keten van actie-reactie vooraf werkt kostenverhogend en/of welvaartsverlagend.

Een tweede gevolg van dit terugtrekken op orthodox-theoretische stellingen is het vermijden van controversieel empirisch onderzoek. Opvallend is de tendens tot terugkeer naar 'veilige' onderwerpen zoals de voortdurende daling van de produktiviteitsstijging. Opvallend was ook dat dit gepaard gaat met een stijgende prominentie toegekend aan een tot nu toe vrij bescheiden organisatie als het 'Bureau of Labor Statistics', dat zeer nadrukkelijk aanwezig was met een stand, personeel en papers.

Even opvallend als de terugkeer naar 'basics' wat empirisch onderzoek betreft, is de opkomst van esoterische organisaties zoals 'American Professors for Peace in the Middle East' (APPME) en de 'Association of Christian Economists' (ACE), ieder met slechts 1 of 2 papers met intrigerende titels als *Christian economics and the family of The political economy of the Third Way*.

Consternatie en autisme

De vertwijfeling en hoop onder Amerikaanse economen, vijf jaar geleden gesignaleerd in dit blad, heeft plaatsgemaakt voor consternatie en autisme. Micro-economische resultaten worden nog steeds niet meegenomen in beleidsbeslissingen en macro-economen zijn compleet van hun voetstuk uit de jaren zestig gevallen. De scepsis bij politici aangaande hun zeer gevarieerde beleidsaanbevelingen is omgeslagen in een compleet negeren van wat economen op empirische gronden be-

weren. De vertwijfeling is omgeslagen in consternatie en de hoop in een soort autistisch theoretiseren.

Rest er de opwindende doorbraak van het gebruik van de microcomputer bij het economie-onderwijs. Zowel het volgen van colleges als het doen van onderzoek wordt hierdoor sterk gestimuleerd, hetgeen een troostrijke gedachte is in deze voor economen zo moeilijke tijd.

E.A. Oudegeest

De auteur is verbonden aan de vakgroep macro-economie aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam.